ZDROWIE I ŻYCIE

DZIENNIK URZĘDOWY IZBY ZDROWIA W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

Numer 7/8 (125). Rocznik IV. | Kraków, 28. 2. 1943 r.

Redaktor: Dr. med. Max Seyffert, Krakau, Albrechtstr. 11a, tel. 10524. — Wydawnictwo: Gesundheitskammer, Krakau, Albrechtstr. 11a, tel. 10524. — Odpowiedzialny za dział ogłoszeń: W. von Würzen, Krakau, Albrechtstraße 11a. — Rachunek bankowy: Gesundheitskammer — w Creditanstalt-Bankverein, Krakau, Adolf-Hitler-Platz, róg Szewskiej. — Pocztowe konto czekowe: Warszawa 73. — Adres telegraficzny: Gesundheitskammer, Krakau, — Prenumerata Zł. 3.— miesięcznie. Wszystkie urzędy pocztowe przyjmują zamówienia. — Czasopismo ukazuje się co tydzień.

Artykuły dla części redakcyjnej nadsyłać wyłącznie pod adresem: Redakcja „Zdrowie i Życie", Krakau, Albrechtstr. 11a, lub do Oddziału Warszawskiego, Warszawa, Koszykowa 37 (Okręgowa Izba Zdrowia). Rękopisy nadsyłać można bądź to w języku polskim, bądź to niemieckim. Korespondencję w sprawie ogłoszeń, zwłaszcza ogłoszeń pod szyfrą, kierować wyłącznie: Wydawnictwo Gesundheitskammer. Krakau, Albrechtstr. 11a.

Nie zamówione rękopisy zwraca się tylko w wypadku dołączenia opłaty pocztowej w odpowiedniej wysokości.

TREŚĆ: Str.

Pouczenie o zarządzeniach zdrowotnych wobec robotników ze Wschodu 667

POUCZENIE
o zarządzeniach zdrowotnych wobec robotników ze Wschodu

Przy wyborze robotników ze Wschodu należy wykluczyć małe dzieci i dzieci do lat 14, oraz osoby w starszym wieku już niedostateczne sprawne.

Ciężkie zniekształcenia cielesne, utrata całych członków (n. p. rąk, nóg), porażenia, niedostateczna zdolność widzenia lub słyszenia, zachorowanie na gruźlicę, choroby weneryczne, albo pozostałe groźne choroby zakaźne, jak np. jaglica, nie zezwalają na zatrudnienie w Rzeszy. Natomiast lżejsze schorzenia na świerzb nie stanowią przeszkody.

Siły pozyskane lub doprowadzone musi się poddać w stanie rozebranym badaniu lekarskiemu co do ich przydatności w akcji zatrudnienia. Badania należy przeprowadzić na podstawie załączonych „wytycznych" (porównaj załącznik 1).

Wypełnione i podpisane formularze badań lekarskich należy dać kierownikowi transportu, który je oddaje w obozie przejściowym na wschodniej granicy Rzeszy.

Przy ocenianiu istniejących ewentualnie cierpień, po omówieniu z lekarzem badającym należy szczególnie uwzględnić, czy cierpiący (np. przy przepuklinie) dotychczas był trwale w stanie wykonywać czynność przewidywaną lub podobną.

Dalej przy badaniu lekarskim należy przestrzegać, aby na wynik pozyskiwania robotników nie wpływały udawane choroby i cierpienia. Tak np. usiłowano udawać świerzb przez nacieranie ciała solą po gorącej kąpieli oraz wywoływanie w fałdach palców objawów świerzbu i ran kłutych za pomocą igieł. Pozór wrzodów przewlekłych miano wywoływać objawami następczymi nadżerek ograniczonych miejscowo i przykładaniem monet miedzianych, cierpień sercowych przez żucie tytoniu i wiele innych.

Robotnicy ze Wschodu, których zamierza się odtransportować, muszą być najpierw odwszeni, ich odzież i bagaże odkażone. Przy tym należy korzystać z odwszawialń zbudowanych w międzyczasie przez administrację cywilną lub urządzeń siły zbrojnej. W razie potrzeby posiadaczowi urządzenia można zapłacić (dla pokrycia kosztów własnych) do 1 marki niemieckiej za każde odwszenie.

Należy położyć nacisk zarówno na wzięcie z sobą możliwie wszystkiej rozporządzalnej odzieży łącznie z obuwiem i bielizną pościelową, jak również na dobrowolne zabranie stojących do rozporządzenia artykułów żywności, naczyń do picia i przyborów do jedzenia. Do każdego transportu należy w miarę możliwości dodać lekarzy i lekarki ze Wschodu, felczerów i felczerki, jak również siostry i inny personel pielęgniarski, którzy pomagają sanitariuszom niemieckim w opiece zdrowotnej w czasie transportu. Osoby te w liście transportowej i na formularzu badania lekarskiego należy oznaczyć odrębnie przez podanie ich zawodu, aby w Rzeszy można ich odpowiednio zatrudnić.

Transporty winny iść pod dostateczną strażą, w zimnych porach roku w wagonach ogrzanych, oraz winny mieć opiekę sanitariuszy, wyposażonych w specjalne torby sanitarne. Szczupły zapas torb sanitarnych stoi w pogotowiu u kierującego lekarza Głównego Wydziału Pracy w Krakowie. Torby sanitarne należy w miarę potrzeby uzupełniać każdorazowo

w granicznych obozach przejściowych po oddaniu transportu lub na obszarze rodzimym.

Odpowiedzialny sanitariusz posługuje się pomocniczo rosyjskim personelem sanitarnym dodanym do transportu. Celowe jest wyznaczenie na każdy wagon starszego, który jest odpowiedzialny za niezmienny skład załogi.

Osoby ulegające zachorowaniu w czasie transportu należy zgłosić odpowiedzialnemu sanitariuszowi i zebrać skrzętnie w osobnym wozie.

Szczególnie ciężko chorych lub rannych, których dalszy transport aż do oddania do odwszenia granicznego nie wydaje się możliwym, należy pod odpowiedzialnością kierownika transportu i sanitariusza wyładować na najbliższej wielkiej stacji, w której istnieje możliwość leczenia (lekarz siły zbrojnej lub cywilny).

Co dzieje się z transportem w granicznym obozie odwszawiającym?

Dla zabezpieczenia rodzimego obszaru niemieckiego przed zawleczeniem chorób zakaźnych i dla wydzielenia nie nadających się sił roboczych wszystkie transporty przed osiągnięciem miejscowości docelowych jeszcze raz podlegają w obszarze granicznym badaniu lekarskiemu i odwszeniu.

Przy tym wchodzą pod uwagę następujące urządzenia cywilne i wojskowe:

1. Zakład Lwów
2. Zakład Przemyśl,
3. Zakład Kiwerce,
4. Zakład Lublin,
5. Zakład Kraków,
6. Zakład Częstochowa,
7. Zakład Warszawa,
8. Zakład Rembertów pod Warszawą,
9. Zakład Tarnów,
10. Zakład Białystok,
11. Zakład Grajewo,
12. Zakład Wierzbołowo,
13. Zakład Taurogi,
14. Zakład Iłowo,
15. Zakład Pabianice obok Łodzi.

Zakłady Iłowo, Pabianice i Rembertów obecnie odpadają, ponieważ się ich używa względnie przygotowuje jako obozy dla powracających.

Urządzenia Sił Zbrojnych:

1. Zakład Brześć nad Bugiem,
2. Zakład Hrubieszów,
3. Zakład Chełm,
4. Zakład Łódź,
5. Zakład Kowno,
6. Zakład Grodno,
7. Zakład Suwałki,
8. Zakład Kretynga.

Z urządzeń cywilnych zakłady:

1. Lwów,
2. Przemyśl,
3. Lublin,
4. Kraków,
5. Grajewo,
6. Białystok,

posiadają już urządzenia rentgenowskie dla masowych prześwietlań przy gruźlicy.

Transporty należy zasadniczo kierować do zakładów, które posiadają urządzenia rentgenowskie dla badań masowych. Dopiero wówczas, gdy one nie wystarczają, należy korzystać z pozostałych urządzeń cywilnych, a tylko jeżeli one już nie mogą przyjąć żadnych więcej transportów, korzystać z urządzeń siły zbrojnej. Przy badaniach lekarskich w wymienionych granicznych urządzeniach odwszawiających należy również stosować wytyczne (zał. 1) i — w miarę możliwości — formularze załącznika 2 lub 3. W odpowiednim przypadku należy orzeczenie lekarskie — tak samo jak i zdjęcie rentgenologiczne — potwierdzić przez wyciśnięcie stempla na formularzu badania oddanym przez kierownika transportu. Jeżeli orzeczenie lekarskie jest odmienne od poprzedniego, to w takim przypadku należy użyć nowego formularza. Formularze wypełnione i podpisane należy dać kierownikowi transportu do obozu przejściowego w Rzeszy.

Aby uniknąć niepotrzebnego transportu tam i z powrotem w Rzeszy, już z tych obozów przejściowych odsyła się z powrotem robotników ze Wschodu, u których badaniem lekarskim stwierdzono trwałą niezdolność do zatrudnienia. Chorym na świerzb stopnia niezbyt ciężkiego przywraca się zdolność do zatrudnienia krótkotrwałym leczeniem.

Po wydzieleniu nie nadających się, wyleczeniu zdolnych do zatrudnienia i zdezynfekowaniu wagonów kolejowych — za co odpowiedzialność ponoszą koleje Rzeszy — uruchomia się transporty do miejsc docelowych (obozy przechodnie krajowych urzędów pracy) wedle tych samych punktów widzenia, które co do transportu przytoczono w rozdziale III, przy czym wyżywienie poza obrębem Rzeszy przejęła siła zbrojna względnie oddziały zaopatrzenia siły zbrojnej, w obrębie Rzeszy Niemiecki Front Pracy.

Krajowe urzędy pracy winny otrzymać wiadomość o nadejściu transportu możliwie wcześnie, aby mogły zawiadomić o nadejściu urzędy zdrowia, w których obszarze będą następnie zatrudnieni robotnicy ze Wschodu.

Po możliwie wczesnym zawiadomieniu krajowych urzędów pracy transporty kieruje się do okrągło 50 obozów przejściowych krajowych urzędów pracy, tam umieszcza w oddziale nieczystym i żywi.

Przed zatrudnieniem odwszawia się tu robotników ze Wschodu po raz trzeci, odkaża ich bagaże i poddaje trzeciemu badaniu lekarskiemu. Za podstawę badania należy znowu wziąć „wytyczne“ (zał. 1).

O ile u robotników ze Wschodu stwierdzi się niezdolność do zatrudnienia już w granicznych urządzeniach odwszawiających, kieruje się ich możliwie najprędzej z powrotem do miejsca pozyskania. Formularze badań lekarskich (formularz miejsca pozyskania i odmienny granicznego urządzenia odwszawiającego) należy załączyć.

Jeżeli zakład pracy stawia z powrotem robotnika ze Wschodu, jako niezdolnego do zatrudnienia, urzędowi pracy do rozporządzenia, to zakład winien uzasadnić na piśmie swą ocenę odmowną. Wówczas przede wszystkim robotników ze Wschodu bada lekarz właściwego urzędu pracy co do ich zdolności do zatrudnienia, uwzględniając dane zakładu (badanie pojedyńcze). Przy tym badaniu należy zwracać uwagę na udawanie chorób (porównaj rozdz. II liczba 10).

Jeżeli wbrew zdaniu zakładu wynik badania stwierdza zdolność do zatrudnienia, to robotnika ze Wschodu należy oddać z powrotem zakładowi, który w odpowiednim przypadku — np. przy ograniczonej zdolności zatrudnienia — używa go odpowiednio do wy-

niku badania lekarskiego. Jeżeli zakład pracy nie posiada nadającego się miejsca pracy, to urząd pracy winien robotnika ze Wschodu przenieść na inne miejsce.

Jeżeli badanie lekarskie stwierdzi niezdolność do zatrudnienia, to robotnika ze Wschodu kieruje się do punktu zbornego dla powracających. Istniejące formularze badań należy załączyć.

Oznaczonych jako niezdolnych do zatrudnienia poddaje się w punktach zbornych dla powracających ponownemu troskliwemu badaniu — zależnie od okoliczności po poprzedniej dłuższej obserwacji — aby przez to badanie uniknąć każdego niepotrzebnego odsyłania z powrotem. W praktyce okazało się, że 30—40% sił roboczych odesłanych przez zakłady pracy jako nie nadające się, a skierowane przez urzędy pracy do punktu zbornego, jest zdolne do zatrudnienia chociaż nieraz tylko w stopniu ograniczonym. Przy badaniu należy również ponownie zbadać zdolność do transportu. Przy skierowaniu dalej należy również przesłać istniejące formularze badań.

Przede wszystkim ciężarnych robotnic ze Wschodu nie odsyła się już więcej z powrotem do końca marca 1943.

Dotychczas robotników ze Wschodu, co do których władze akcji zatrudnienia stwierdziły trwałą niezdolność do zatrudnienia, odsyłano w około 4-tygodniowych odstępach w transportach zwartych, przeznaczonych dla robotników ze Wschodu, do obozów zbornych na okupowanych obszarach wschodnich (Brześć, Dubno, Kowel i Mińsk), o ile nie mogli oni korzystać z pojedyńczych transportów — jak pochodzący z krajów bałtyckich.

Przejściowo władze akcji zatrudnienia postawiły do dyspozycji dalsze obozy dla zbierania powracających, a mianowicie:

1. obóz przejściowy Iłowo (krajowy urząd pracy Prusy Wschodnie),
2. przejściowy obóz Poznań (kraj. urząd pracy okręgu Warty),
3. przejściowy obóz pracy Rembertów (Gen. Gubernatorstwo),
4. przewidywany jest też obóz przejściowy Pabianice (kraj. urząd pracy okręgu Warty).

Przy odsyłaniu do obszaru rodzimego należy przesłać formularze badań lekarskich.

Załącznik 1.

Na wyjazd należy zwalniać siły robocze tylko z okręgów, w których nie panuje ani dur brzuszny, paradur, czerwonka, ani dur osutkowy czy cholera.

Przy badaniu należy postępować według poniższych zasad:

1. Osoba, która ma być zobowiązaną, musi być zdatna do pracy przewidzianej, tzn. musi być odpowiednio silna i wolna od chorób i ułomności przeszkadzających w pracy; nie może ona być w ciąży.
2. Osoba, która ma być zobowiązana, musi być szczególnie wolna od poniższych chorób i ułomności:
   a) ciężkie schorzenia organiczne, szczególnie narządu krążenia lub narządów oddychania,
   b) ogólne osłabienie fizyczne, utrata lub porażenie kończyn (ręce, nogi), silne żylaki przeszkadzające w pracy lub owrzodzenia żylaków,
   c) choroby oczu, szczególnie jaglica,
   d) zaraźliwe choroby skóry, szczególnie świerzb,
   e) choroby weneryczne (kiła, rzeżączka),
   f) pozostałe choroby zaraźliwe, szczególnie dur brzuszny, paradur, czerwonka, dur osutkowy, cholera, gruźlica płuc, błonica, płonica.
3. Od zobowiązania należy dalej wykluczyć:
   a) osoby, o których istnieje podejrzenie, że cierpią na jedną z zaraźliwych chorób wymienionych pod 2),
   b) osoby, które są znane jako trwale wydzielające zarazki zaraźliwych chorób jelitowych (dur, paradur, czerwonka).
4. Osoba, która ma być zobowiązana, musi posiadać zdolność żucia wystarczającą dla pomieszczenia obozowego.

Wynik badania lekarskiego i stwierdzoną przy tym zdatność do przewidzianej pracy winien poświadczyć lekarz na formularzu przewidzianym dla tego.

Załącznik 2.

ORZECZENIE LEKARSKIE (BADANIE MASOWE).

Arbeitsamt:
Urząd pracy

Stempel

Auftrag d. LAA Nr.
Nr zlec. Kraj. Urzędu pracy

Transportliste Nr.
Nr Listy transport.

I. Transport am:
transport dnia

nach:
do

Name: ....
nazwisko

Vorname: ....
imię

Wohnort: ....
miejsce zamieszkania

Beruf: ....
zawód

Geboren am: ....
data urodzenia

Berufsgruppe: ....
grupa zawodowa

Vorgesehen für einen Einsatz als: ....
Przewidziane zatrudnienie

Art der zu leistenden Arbeit ....
rodzaj pracy wykonać się mającej

.... im Bezirk ....
w okręgu Kraj. Urząd pracy albo Urząd pracy

II. Untersuchungsergebnis:
wynik badania

1. Allgemeinzustand (auch körperl. Gebrechen u. Mängel) ....
stan ogólny (także ułomności cielesne i braki)

....

2. Haut (infektiöse u. parasitäre Erkrankungen) ....
skóra (schorzenia zakaźne i pasożytnicze)

3. Schleimhäute d. Körperöffnungen (Lues usw.) ....
błony śluzowe otworów ciała (kiła itd.)

4. Augen (Trachom)
oczy (jaglica)

5. Herz u. Lungen (Vitium, Tbc.-Verdacht)
serce i płuca (wada, podejrzenie Tbc)

6. Leib (Eingeweidebrüche, Ruhr usw.)
brzuch (przepukliny jelitowe, czerwonka itd.)

7. Genitale (G-Krankheiten, Schwangerschaft)
części rodne (choroby weneryczne, ciąża)

8. Bewegungsapparat (Lähmungen usw.)
narząd ruchowy (porażenia itd.)

9. Sonstiges
pozostałe

Ärztliches Urteil:
orzeczenie lekarskie

1. Tauglich? ja — nein
zdatny? tak — nie

2. Ansteckungsgefahr? ja — nein
niebezpieczeństwo zakażenia? tak — nie

3. Lagerfähig? ja — nein
nadający się do obozu? tak — nie

4. Nachuntersuchung? ja — nein
badanie następne? tak — nie

III. 1. Entlausung am
odwszenie w dniu

2. Röntgenaufnahme am
zdjęcie Röntgena w dniu

....
Datum — data Name des Arztes evtl. Stempel — nazwisko lekarza ew. pieczątka

IV. Beurteilung des Vermittlers über Einsatz und Ausgleichsfähigkeit:
orzeczenie pośrednika o zatrudnieniu i zdolności wyrównania

....

....

....
Name des Vermittlers — nazwa pośrednika Datum — data

Załącznik 3.

ÄRZTLICHES GUTACHTEN (KURZUNTERSUCHUNG)
Orzeczenie lekarskie (badanie skrócone)

Arbeitsamt:
Urząd pracy

Transport: ......
transport

Datum ......
data

Name, Vorname: ......
nazwisko, imię

Bestimmungsort: ......
miejsce przeznaczenia

Wohnort: ......
miejsce zamieszkania

Beruf: ......
zawód

Geb.:
urodzony

Nr. der Transportliste ......
Nr listy transportowej

A. Vorgeschichte
wywiady

behandelt wegen ......
leczony na

Tuberkulose bzw. Verdacht ......
gruźlica, wzgl. podejrzenie

Trachom bzw. Verdacht ......
jaglica, wzgl. podejrzenie

Typhus bzw. Verdacht ......
dur brzuszny, wzgl. podejrzenie

Ruhr bzw. Verdacht ......
czerwonka, wzgl. podejrzenie

Lues bzw. Verdacht ......
kiła, wzgl. podejrzenie

Gonorrhöe bzw. Verdacht ......
rzeżączka, wzgl. podejrzenie

Krätze bzw. Verdacht ......
świerzb, wzgl. podejrzenie

B. Krankhafter Befund: ......
rozpoznanie

C. Ärztliches Urteil:
osąd lekarski

1. tauglich für ...... ja — nein
zdatny do tak — nie

2. Lagerfähig ...... ja — nein
nadający się do obozu tak — nie

3. Nachuntersuchung ...... ja — nein
badanie następcze tak — nie

D. 1. Entlausung am ......
odwszenie w dniu

2. Röntgenaufnahme am ......
zdjęcie Röntgena w dniu

Datum der Untersuchung — data badania

Name des Arztes, evtl. Stempel — nazwisko lekarza, ewent. pieczęć

Zutreffendes unterstreichen — zgodne podkreślić
Die vorgesehene Verwendung ist vom Vermittler einzutragen
Pośrednik winien wpisać użycie przewidywane

NIEDZIELNE DYŻURY LEKARZY W KRAKOWIE
na dzień 28. 2. 1943.

Lekarze ogólni:

Lek. Górka Mieczysław, Dominikańska 1
Dr. Gwizda Bolesław, Dietla 85
Dr. Hackbeil Bronisław, Sebastiana 10
Lek. Hanak Józef, Kołłątaja 11
Lek. Hanasiewicz Krystyna, Zielona 19
Lek. Huczek Jerzy, Prażmowskiego 61
Lek. Huczyński Janusz, Wola Justowska 49

Lekarze chorób dziecięcych:

Dr. Schwarz Stefan, Pańska 6
Dr. Sędzimir Aleksander, Zielona 12
Dr. Skalski Feliks, Borek Fałęcki

Lekarze chorób kobiecych:

Dr. Dr. Spoczyńska Jadwiga, Szlak 14b
Dr. Gettlich Adam, Sobieskiego 1

Chirurdzy:

Dr. Pawlicki Władysław, Kalwaryjska 6
Dr. Spławiński Jan, Mazowiecka 8

Dermatolog:

Lek. Glińska Wanda, Łobzowska 16

Neurolog:

Dr. Czarniecki Feliks, Ks. Józefa 49

Lekarze Dentyści:

Lek. Ługowska Kazimiera, Mogilska 18
Lek. Chadżijew Donczo Iliew, Lelewela 17
Lek. Stalony-Dobrzańska Maria, Kazimierza Wielkiego 89
Lek. Stankiewicz Witold, Pierackiego 25
Lek. Urbanowicz Zofia, Starowiślna 42

Uprawniony technik dentystyczny:

Kowalski Roman, Szlak 41

NIEDZIELNE DYŻURY LEKARZY W KRAKOWIE
na dzień 7. 3. 1943.

Lekarze ogólni:

Lek. Jabłkowska Krystyna, Starowiślna 6, m. 5
Lek. Jahoda Maria, Gołębia 4
Lek. Jakesch Jerzy, Westring 27
Dr. Jakóbiec Mieczysław, Ostring 4
Lek. Jankiewicz Józef, Podgórska 12
Lek. Jaskot Józef, Starowiślna 33
Lek. Jaskulski Witold, Dębniki, Rynek Dębnicki 8, m. 17

Lekarze chorób kobiecych:

Dr. Skałba Henryk, Strzelecka 19
Dr. Solarski Julian, Prażmowskiego 33
Dr. Staszkowski Jan, Rynek Podgórski 9

Lekarze chorób dziecięcych:

Dr. Godlewski Wacław, Sereno Fenna 10
Dr. Gradzińska Michalina, Starowiślna 20

Chirurdzy:

Lek. Stafiera Jan, Ks. Siemaszki 13b
Dr. Stypa Mieczysław, Zyblikiewicza 5

Dermatolog:

Dr. Hałacz Józef, Krakowska 9

Neurolog:

Lek. Gerard de Festenburg Eryka, Siemiradzkiego 12

Lekarze Dentyści:

Dr. Michalski Wiktor, Barska 7
Lek. Aumüller Irena, Bronowicka 37
Lek. Jaśkiewicz Jan, Floriańska 19
Lek. Urbanowicz Zofia, Starowiślna 42
Lek. Stalony-Dobrzańska, Karmelicka 23

Uprawniony technik dentystyczny:

Tarczydło Jan, Szlak 23

Druk: Z. K. W. Kraków, Universitätsstraße 19a